

Memoriu de advocacy CLEAR-Rights

Criteria minime de acreditare recomandate pentru avocații care apără copiii în conflict cu legea

Proiectul CLEAR-Rights: Îmbunătățirea asistenței juridice și a accesului la justiție pentru copiii în conflict cu legea în Europa este cofinanțat de Programul Justiție al Uniunii Europene (2014-2020). Conținutul acestei note de advocacy reprezintă doar punctul de vedere al autorilor și responsabilitatea exclusivă a acestora. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru utilizarea care poate fi făcută din informațiile pe care le conține.

Memoriu de advocacy CLEAR-Rights

**Criteria minime de acreditare
recomandate
pentru avocații care apără
copiii în conflict cu legea**

A. Introducere

Cele șase organizații partenere în cadrul proiectului CLEAR-Rights: Consolidarea asistenței juridice și a accesului la justiție pentru copiii în conflict cu legea în Europa, doresc să recomande guvernelor europene și în special miniștrilor justiției - în strânsă cooperare cu barourile de avocați - să revizuiască și, dacă este necesar, să îmbunătățească criteriile pe care un avocat ar trebui să le îndeplinească pentru a fi acreditat să ofere asistență juridică copiilor în conflict cu legea. Acest memoriu de advocacy își propune să contribuie la acest proces de revizuire și îmbunătățire și conține un set de recomandări cu privire la ceea ce ar trebui să fie criteriile minime de acreditare în domeniile cheie ale educației, certificării sau licenței, valorilor, experienței profesionale și formării continue. De asemenea, conține informații despre opiniile copiilor, cadrul juridic internațional și, ca exemple de bune practici, sistemele de acreditare din Belgia și Țările de Jos. Conținutul acestei note de advocacy se bazează pe analiza europeană a proiectului CLEAR-Rights privind practicile și lacunele din sistemele de asistență juridică pentru copii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos (2021), precum și pe contribuțiile organizațiilor partenere ale proiectului, ale Grupului de experți tehnici și ale Consiliilor consultative pentru copii.

Proiectul CLEAR-Rights: Îmbunătățirea asistenței juridice și a accesului la justiție pentru copiii în conflict cu legea în Europa este un proiect de doi ani (ianuarie 2021 - decembrie 2022) cofinanțat de Programul Justiție al Uniunii Europene. Proiectul CLEAR-Rights este coordonat de Biroul Regional al Terres des hommes pentru Europa din Ungaria, în colaborare cu 5 parteneri: PILnet în Ungaria; Alianța avocaților pentru drepturile omului (Alliance des Avocats pour les droits de l'homme) (AADH) în Franța; Defence for Children International (DCI) în Belgia; Terre des hommes România; și Defence for Children International - ECPAT în Olanda. Obiectivul său general este de a îmbunătăți accesul egal la un avocat pentru copiii suspectați sau acuzați de infracțiuni, prin consolidarea accesului la asistență juridică de calitate și specializată finanțată de guvern și la asistență juridică pro bono, în conformitate cu articolele 6 și 18 din Directiva (UE) 2016/800. Unul dintre obiectivele sale specifice este creșterea gradului de conștientizare a factorilor de decizie și a furnizorilor de servicii cu privire la dreptul copiilor suspectați sau acuzați de infracțiuni de a avea acces la asistență juridică de calitate și de a beneficia de un sistem permanent de asistență juridică.

Criteria minime de acreditare pentru avocații care apără copiii în conflict cu legea

Un sistem de acreditare este un mijloc de promovare a asistenței juridice de calitate și a unui tratament egal și echitabil al copiilor în sistemul de justiție pentru copii. Pentru a atinge aceste obiective, pot fi impuse cerințe speciale. Punerea în aplicare a acestor criterii de acreditare poate fi sarcina, de exemplu, a barourilor naționale sau locale. Pentru a pune în aplicare și a impune aceste criterii, o asociație de barouri poate utiliza o listă specifică de avocați care solicită să se înscrie pe această listă și se supun criteriilor de acreditare înainte de a putea prelua cazuri de copii în conflict cu legea. Asociația baroului are sarcina de a verifica, la înscriere, dacă avocatul respectă criteriile de acreditare și de a verifica ulterior dacă avocatul respectă criteriile suplimentare pentru a continua să fie înscris pe listă. Această listă specifică poate fi utilizată de organele de poliție și judiciare pentru a pune la dispoziția copiilor un avocat calificat. Asociațiile de avocați ar trebui, de asemenea, să asigure formarea avocaților (candidați) și să dezvolte și/sau să furnizeze instrumente pentru a sprijini cooperarea multidisciplinară, crearea de rețele și schimbul profesional. Guvernele ar trebui să pună la dispoziția barourilor resurse suficiente pentru a îndeplini aceste sarcini. A se vedea, de asemenea, secțiunea E. Exemple de sisteme de acreditare de mai jos.

Organizațiile partenere în cadrul proiectului CLEAR-Rights recomandă următoarele treisprezece criterii minime pentru acreditarea unui avocat ca specialist în justiția pentru copii care poate oferi asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legea. Numerele (minime) care sunt menționate pot fi ajustate în funcție de circumstanțele specifice fiecărei țări.

Educatie

Avocatul trebuie să fi absolvit cu succes un masterat în drept la o universitate și, de asemenea, o formare profesională pentru avocați cu specializare în drept penal.

În decursul celor trei ani anteriori cererii sale de acreditare, avocatul trebuie să fi urmat cel puțin trei cursuri de formare acreditate în domeniul justiției pentru copii.

În cazul în care avocatul a fost deja acreditat pentru specializarea în domeniul justiției pentru copii timp de trei ani, acesta trebuie să declare că va coopera la mentorat și că se va lăsa însoțit de colegi la ședințele de judecată în domeniul justiției pentru copii.

Certificat de licență

Avocatul trebuie să depună jurământul și să fie înscris în baroul din țara în care dorește să profeseze.

Valori

Avocatul trebuie să aibă un comportament ireproșabil, dovedit printr-o recunoaștere oficială a lipsei antecedentelor penale.

Avocatul trebuie să respecte Codul deontologic stabilit de Baroul (național).

Avocatul individual și firmele de avocatură trebuie să adere la standardele de protecție a copiilor stabilite într-un cod de conduită.

Avocatul trebuie să respecte drepturile consacrate în Convenția ONU on the Rights of the Child and other relevant children's rights instruments.

Experiența de muncă

Avocatul trebuie să aibă o experiență profesională relevantă de cel puțin trei ani (în principiu, trei ani de experiență profesională ca avocat jurat).

Avocatul trebuie să fi participat la cel puțin trei ședințe de judecată în materie de justiție pentru copii, însoțind astfel un alt avocat care a fost deja acreditat ca specialist în justiție pentru copii timp de cel puțin trei ani.

Avocatul trebuie să declare că se ocupă de cel puțin șase cazuri de justiție pentru copii pe an.

Formare continuă

Avocatul trebuie să declare că urmează cel puțin un curs de formare în domeniul justiției pentru copii pe an, inclusiv formarea competențelor în domeniul justiției pentru copii.

Avocatul trebuie să se străduiască să participe la conferințe (inter) naționale și la evenimente profesionale de networking și să participe la grupuri de lucru, cu scopul de a realiza progrese în domeniul justiției pentru copii.

C.

Punctul de vedere al copiilor

Copiii din cadrul Consiliilor Consultative pentru Copii din cadrul proiectului CLEAR-Rights au subliniat importanța educației și a formării profesionale pentru avocații care oferă asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legea. De asemenea, au subliniat că acești avocați ar trebui să aibă abilitățile interpersonale și sociale necesare pentru a interacționa cu copiii. Aceștia sunt de părere că cea mai importantă formare pentru avocați ar trebui să fie în domeniul psihologiei copilului și al comunicării cu copiii (de exemplu, un limbaj adaptat copiilor). Alte cursuri de formare pe care le consideră utile sunt cele privind pedagogia, etica, gestionarea stresului și creativitatea.

D.

Cadrul legal internațional

Avocații care oferă asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legea ar trebui să fie specializați, pentru a asigura accesul tuturor copiilor la o justiție adaptată nevoilor acestora. Cu toate acestea, țările europene nu stabilesc aceleași criterii de acreditare pentru specialiștii în justiția pentru copii, iar unele țări nu cer deloc calificări speciale. Obligația statelor de a prevedea un sistem de acreditare eficient, inclusiv criterii adecvate, poate fi dedusă din documentele internaționale enumerate mai jos.

Principiile de bază ale ONU privind rolul avocaților (1990)

- **Calificări și formare**

10. Guvernele, asociațiile profesionale ale avocaților și instituțiile de învățământ trebuie să se asigure că avocații au o educație și o formare corespunzătoare și că sunt sensibilizați cu privire la idealurile și îndatoririle etice ale avocatului, precum și cu privire la drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute de dreptul național și internațional

Comentariul general nr. 24 (2019) privind drepturile copiilor în sistemul de justiție pentru copii, Comitetul ONU pentru drepturile copilului

106. Un sistem cuprinzător de justiție pentru copii necesită înființarea de unități specializate în cadrul poliției, al sistemului judiciar, al sistemului de instanțe și al procuraturii, precum și apărători specializați sau alți reprezentanți care să ofere asistență juridică sau altă asistență adecvată copilului.

Orientări privind asistența juridică adaptată copiilor, UNICEF ECARO (Biroul Regional pentru Europa și Africa Centrală), octombrie 2018

- **Competența în acordarea de asistență juridică pentru copii**

Profesioniștii din domeniul juridic care oferă asistență juridică copiilor ar trebui să cunoască legislația și procedurile interne relevante, drepturile copiilor, etapele de dezvoltare ale copiilor și modul de comunicare cu aceștia. Aceștia ar trebui să își actualizeze competențele și să le reîmprospăteze prin cursuri de formare profesională periodice. Acordarea unei asistențe juridice competente și eficiente pentru copii implică mai mult decât simpla înțelegere a legislației și procedurilor interne relevante: implică, de asemenea, un nivel ridicat de motivație, angajament, competențe, formare și cunoștințe.

Profesioniștii din domeniul juridic ar trebui:

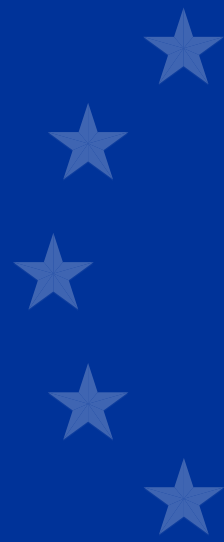
1. să cunoască drepturile copilului și modul în care acestea pot fi aplicate în practică, inclusiv, cel puțin, prevederile Convenției Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului și ale Orientărilor Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor;
2. să aibă o bună înțelegere a procedurilor juridice civile, penale și administrative pentru copii, inclusiv a diferitelor măsuri care pot fi luate, cum ar fi procesele de diversiune sau de justiție reparatorie;
3. să știe când și cum să solicite consiliere și sprijin specializat din partea unor profesioniști corespunzători, cum ar fi psihologii și asistenții sociali;
4. să aibă cunoștințe practice despre diferitele etape ale dezvoltării fizice, cognitive, emoționale și sociale a copiilor (...)

Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt suspectați sau acuzați în cadrul procedurilor penale

Article 20, paragraph 3

Formare

1. Statele membre se asigură că personalul autorităților de aplicare a legii și al centrelor de detenție care se ocupă de cazuri în care sunt implicați copii beneficiază de o formare specifică la un nivel adecvat contactului cu copiii în ceea ce privește drepturile copiilor, tehnicile de interogare adecvate, psihologia copilului și comunicarea într-o limbă adaptată copilului.
2. Fără a aduce atingere independenței judiciare și diferențelor de organizare a sistemului judiciar în statele membre și cu respectarea corespunzătoare a rolului celor responsabili de formarea judecătorilor și procurorilor, statele membre iau măsurile adecvate pentru a se asigura că judecătorii și procurorii care se ocupă de procedurile penale care implică copii au competențe specifice în acest domeniu, acces efectiv la formare specifică sau ambele.
3. Cu respectul convenit pentru independența profesiei de avocat și pentru rolul celor care răspund de formarea avocaților, statele membre iau măsurile adecvate pentru a promova furnizarea de formare specifică, astfel cum se menționează la alineatul (2), avocaților care se ocupă de procedurile penale care implică copii.

Recomandarea nr. R(2000)21 a Comitetului de Miniștri privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat.

Principiul II - Educația juridică, formarea și accesul la profesia de avocat

2. Ar trebui să se ia toate măsurile necesare pentru a se asigura un nivel ridicat de pregătire juridică și de moralitate ca o condiție prealabilă pentru accesul la profesie și pentru a asigura formarea continuă a avocaților.

Liniile directoare ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor (2010)

4. Formarea profesioniștilor

14. Toți profesioniștii care lucrează cu și pentru copii ar trebui să primească formarea interdisciplinară necesară cu privire la drepturile și nevoile copiilor din diferite grupe de vârstă, precum și cu privire la procedurile care sunt adaptate acestora.

15. Profesioniștii care au contact direct cu copiii ar trebui, de asemenea, să fie instruiți în ceea ce privește comunicarea cu aceștia la toate vârstele și în toate etapele de dezvoltare, precum și cu copiii aflați în situații de vulnerabilitate deosebită.

...

39. Avocații care reprezintă copiii ar trebui să fie instruiți și să cunoască drepturile copilului și aspectele conexe, să beneficieze de o formare continuă și aprofundată și să fie capabili să comunice cu copiii la nivelul lor de înțelegere.

Comitetul European pentru Cooperare Juridică (CDCJ), Orientări ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind eficiența și eficacitatea sistemelor de asistență juridică în domeniile dreptului civil și administrativ, 31 martie 2021.

Notă: În ceea ce privește mecanismele de asigurare a calității în cadrul schemelor de asistență juridică, Consiliul Europei a elaborat liniile directoare menționate mai sus privind eficiența și eficacitatea schemelor de asistență juridică în domeniile dreptului civil și administrativ. Aceste orientări pot fi utile și în domeniul dreptului penal. Orientările trebuie respectate în

cea ce privește sistemele de asistență juridică, ale căror criterii de acreditare reprezintă un element important (a se vedea Orientarea 9 de mai jos). Acestea pot fi utile pentru guverne atunci când pun în aplicare o schemă de asistență juridică și criteriile de acreditare.

Orientarea 7. Ar trebui să existe mecanisme și măsuri pentru a asigura calitatea sistemelor de asistență juridică, atât în ceea ce privește funcționarea generală a acestora, cât și, mai ales, în ceea ce privește serviciile juridice furnizate de către furnizorii de asistență juridică.

Orientarea 8. La conceperea mecanismelor de furnizare a asistenței juridice și a eventualelor modificări ale acestora, ar trebui să se ia în considerare nevoile și dificultățile cu care se confruntă potențialii utilizatori ai serviciului juridic; consultarea utilizatorilor cu privire la faptul că sistemul de asistență juridică, așa cum a fost conceput, răspunde nevoilor lor, este posibil să producă o structură generală mai rezistentă și mai eficientă.

Orientarea 9. Ar trebui să se ia în considerare, în special, următoarele mecanisme și măsuri, toate acestea trebuind să fie puse în aplicare cu respectarea deplină a principiilor independenței profesionale (a tuturor furnizorilor de asistență juridică) și a confidențialității consultanței juridice:

- utilizarea unor criterii clare și obiective pentru desemnarea furnizorilor de asistență juridică;
- evaluarea completă și periodică a furnizorilor de asistență juridică (indiferent dacă sunt guvernamentali, non-profit sau comerciali) în funcție de criterii clare, inclusiv calitatea managementului, a politicilor, a acreditării, a sistemelor de gestionare a cazurilor pe suport electronic și pe suport de hârtie, a standardelor de asistență pentru clienți, a procedurilor de reclamații, a programelor de formare continuă, a adecvării spațiilor și a accesibilității;
- dezvoltarea profesională continuă în mod regulat pentru furnizorii de asistență juridică;

- utilizarea clauzelor de asigurare a calității în contractele publice încheiate între organismele guvernamentale responsabile pentru furnizorii de asistență juridică;
- cerințe ca furnizorii de asistență juridică să adere la coduri etice și la alte forme de dispoziții etice;
- utilizarea instrumentelor de evaluare a calității, cum ar fi sondajele de satisfacție a clienților și evaluările inter pares de către alți furnizori de asistență juridică, bazate pe seturi obiective de criterii și/sau sisteme de evaluare și efectuate fie de un organism independent, fie de persoane fizice (de exemplu, colegi avocați);
- stabilirea unor proceduri formale și imparțiale care să permită clienților să depună plângeri cu privire la un furnizor de asistență juridică;
- stabilirea unor proceduri formale și imparțiale care să permită înlocuirea unui furnizor de asistență juridică ale cărui servicii sunt de o calitate nesatisfăcătoare;
- stabilirea de proceduri pentru impunerea de măsuri disciplinare (inclusiv avertismente, amenzi, retragerea de pe o listă de furnizori de asistență juridică autorizați, eliminarea dosarelor și transferul la un alt furnizor de asistență juridică) unui furnizor de asistență juridică care nu respectă standardele de calitate.

Exemple de sisteme de acreditare

Această secțiune conține informații despre criteriile și sistemele de acreditare din Belgia și Țările de Jos. Acestea sunt considerate exemple de bune practici, datorită structurii lor organizaționale, independenței și calității serviciilor de asistență juridică.

Belgia

În Belgia, pentru a profesa ca avocat, este necesar să aveți o diplomă universitară în drept (nivel de master, cinci ani) și să fiți înscris într-un barou. La finalul masteratului, tinerii avocați trebuie să înceapă prin a efectua un stagiu de trei ani, sub supravegherea unui alt avocat autorizat, continuându-și totodată formarea și trecând un examen care să le permită să obțină un certificat de competență profesională. Ei vor fi apoi înscriși în Registrul Baroului. În Belgia, asistența juridică este asigurată de avocați sau de avocați stagiați. Pentru a fi eligibili pentru a oferi asistență juridică, avocații sau avocații stagiați trebuie să fie înregistrați și menținuți pe lista avocaților care se oferă voluntar pentru asistență juridică. Pentru a asista un copil, avocatul sau avocatul stagiar trebuie să fie membru al secției pentru tineri a baroului său. Pentru a fi membru al secției pentru tineri, avocatul trebuie să fie voluntar și să fi primit o pregătire adecvată.

În ceea ce privește avocații francofoni și germanofoni, codul deontologic al Ordinului barourilor francofone și germanofone precizează că, pentru a fi înscris pe listă, avocatul trebuie să:

- 1) să fi fost recunoscut ca specialist în dreptul copilului; sau
- 2) să fi absolvit cu succes cursurile de drept al copilului din cadrul «Certificatului de aptitudini pentru profesia de avocat» (CAPA), obținând o notă de 14/20 sau mai mare în cei trei ani care au precedat cererea sa; sau
- 3) să fi urmat o formare continuă în domeniul dreptului copilului (15 puncte în ultimii trei ani, dintre care cel puțin opt puncte de formare juridică).

Pentru avocații vorbitori de limbă olandeză, pe lângă cursurile de drept, care sunt foarte generale, dacă persoana dorește să devină avocat pentru tineret, trebuie să urmeze două cursuri complementare. În primul rând, prin ordinul Baroului, trebuie să urmeze cursul inițial de 80-100 de ore, care este deosebit de interdisciplinar. Acesta include psihologie, sociologie, criminologie, drept penal, drept public, drept civil, exerciții de comunicare cu copilul și jocuri de rol, sau chiar problema primei întâlniri, adică cum să explici totul copilului în cel mai simplu și mai potrivit mod posibil. În al doilea rând, o formare specială de trei zile privind asistența acordată tinerilor arestați de poliție, procedura, jurisprudența și modul de a câștiga încrederea tânărului. În al treilea rând, în fiecare an, aceștia trebuie să își reînnoiască cererea pentru a fi înregistrați pe lista «avocaților pentru tineri». Există, de asemenea, obligația de a urma o formare continuă.

Țările de Jos

În Țările de Jos, numai avocații care sunt înregistrați la Consiliul de asistență juridică - un institut înființat de guvernul olandez pentru a organiza și supraveghea sistemul de asistență juridică - pot oferi asistență juridică subvenționată. Avocatul trebuie să declare că respectă cerințele generale, care se referă la cerințele privind cabinetul de avocatură al avocatului și înregistrarea acestuia, relația cu Legal Aid Board, respectarea sistemelor de calitate, raportarea, numărul minim și maxim de comisioane pe an, precum și expertiza și experiența. Avocatul trebuie să fi depus jurământul și să fie înscris în Baroul olandez, ceea ce înseamnă, printre altele, că a absolvit cu succes un masterat în drept la o universitate olandeză și învățământul profesional pentru avocați. Există cerințe suplimentare de expertiză în cazul în care un avocat dorește să se înregistreze la Consiliul de asistență juridică pentru specializări. Există 13 specializări în total, iar justiția pentru copii este una dintre specializări. Un avocat poate fi înregistrat pentru cel mult patru specializări. Cerințele de expertiză pentru specializarea în domeniul justiției pentru copii urmează în mare parte criteriile minime de acreditare recomandate mai sus. Alte criterii includ faptul că avocatul trebuie să fi participat la cel puțin o audiere în instanță privind un plasament în afara domiciliului într-o instituție închisă de îngrijire a tinerilor, atunci când a însoțit un alt avocat care este deja înregistrat pentru înregistrarea în domeniul dreptului civil al tinerilor timp de trei ani. În plus, în cursul celor trei ani care preced cererea de înregistrare, avocatul trebuie să fi obținut cel puțin opt puncte de formare în domeniul justiției pentru copii și cel puțin patru puncte de formare în domeniul dreptului civil al tinerilor. Avocatul trebuie să declare că va obține cel puțin opt puncte de formare în domeniul justiției pentru copii pe an, in-

clusiv cel puțin un curs de actualitate. În cazul în care avocatul dorește, de asemenea, să se înscrie pe lista de permanență în domeniul justiției pentru copii pentru minorii care au fost reținuți de poliție, atunci acesta trebuie să fi absolvit cu succes un curs pentru avocații de serviciu care a fost aprobat de Consiliul de asistență juridică.

